

XI.

En Katekisation Aar 1799.*Ved Henrik Pedersen.*

Under den bitre Strid mellem Skoleholder Grundtvig og Dragørs Beboere (se herom Kirkehist. Saml. 5. Række V, 812 ff.) optraadte Sognepræsten Provst Endorph i St. Magleby gentagne Gange som Mægler mellem de stridende Parter, men uden synderligt Held.

Dragørboerne anmodede under disse Forhold Provsten om at gaa ud til Dragør en Gang om Ugen og undervise Børnene i Religion for at bøde noget paa Grundtvigs Efterladenhed, hvad han ogsaa gjorde.

Mellem Papirerne angaaende denne Sag findes der (i Sjæll. St. Landsarkiv) et Bilag indeholdende en »Afhandling«, som Provsten kalder det, over en Katekisation, som han holdt Fredag den 26. April 1799, og han forsikrer heri, at »Svarene, som Børnene gaf mig, ere ord for ord antegnede ved mine Spørgsmaale, og viiser, at de virkelig forstaaer, hvad de læser.«

Da saadanne originale Vidnesbyrd om den kateketiske Undervisningsmetode vistnok er ret sjældne, skal Provst Endorphs Optegnelse anføres her.

»Fredagen den 26 April blef holdet catechisation i Dragøe Skoole over dend lære om Guds Forsyn og de skabte Tings Opholdelse.

Spørsmaalene.

1. Hvem er dend, der opholder alle skabte Ting?

2. Hvorved opholder hand alle skabte Ting?

3. Hvoe har indført dend orden i naturen, vi seer for vore øyne?

4. Naar indførte Gud dend orden i naturen?

5. Hvad er det vi kalder Tiden?

6. Er dend orden i naturen, vi har talt om høynødvendig?

7. hvorfor?

8. har vi noget Sprog i dend hellige Skrift, der bekræfter denne Sandhed, at Gud bevarer dend orden i naturen, hand har indført?

9. hvoe har talt disse ord og giordt dette Løfte?

10. har vi noget Sprog i dend hellige Skrift, der bekræfter dend Sandhed, at Gud opholder alle skabte Ting?

11. hvad lærer nu dend Sandhed os, at Gud opholder alle skabte Ting?

12. hvad skal vi erindre os for ret at forlade os paa Gud?

Børnenes Svar ord for ord.

1. Gud alleene.

2. Ved sin almægtige Kraft.

3. Dend samme Gud, der har skabt alleting.

4. Fra Begyndelsen, da Tiden var bleven til.

5. en liden Punct, som Guds Almagts Haand har hængt mellem 2de ævigheder.

6. ia.

7. uden dend orden i naturen maatte heele natnren vist nok forstyrres.

8. ja i første Mosebog 8de capitel heder det: „Saa længe etc.“

9. Gud self.

10. ia i Psal. dend 104de heder det om Gud, at hand vander biergene etc.

11. dend lærer os at forlade os paa Gud under alle Livets Omstændigheder.

12. vi skal erindre os, at Gud virker stedse med sin almagt, godhed og visdom til vor beskiærmelse.

13. hvad skal dend Sandhed, at Gud opholder alleting ved sin Kraft, opmuntre os til?

14. sørger Gud for alle sine Skabninger.

15. sørger Gud ligesaavel for de mindste som største Skabninger?

16. paa hvad maade sørger Gud for alle sine Skabninger?

17. hvad Skriftens Sprog har vi, der viser os, at Gud sørger for alle sine Skabninger?

18. har Gud lige stor omsorg for alle sine Skabninger?

19. hvem sørger Gud i Særdeleshed for?

20. hvad har menneskene frem for alle andre synlige Skabninger?

21. naar menneskene bruger fornuften paa een ret maade, hvad nytte har de da af den?

22. hvad Skriftens Sprog har vi, der viiser os, at Gud i Særdeleshed sørger for mennesket?

23. siden Gud ey sørger for andre sine Skabninger paa en saa besynderlig maade som for mennesket, har vi da nødig at gjøre noget af de umæ-lende?

24. hvorfor?

13. dend skal opmuntre os til at love og takke Gud.

14. ia.

15. ia.

16. Gud sørger for alle sine Skabninger paa tvende maader 1) skaffer dem alle det fornødne til deres ophold 2) vogter og beskyærmer dem.

17. i Psal. 145 heder det, at alles øyne ere henvendte til Gud, og at Gud giver etc.

18. ney.

19. for mennesket.

20. de har fornuft.

21. dend gjør den skikede til at nyde langt større lyk-salighed end Dyrene.

22. hos Matth. i det 6 Cap. siger Jesus: „Seer til Fuglene etc.“

23. ia vist nok, vi maa hverken misbruge dem eller handle ilde med dem.

24. fordi Gud er de umælendes Skaber og Forsørger.

25. vil Gud, at det skal gaa de umælende vel?

26. stræker de umælendes velgaaende sig længere end til dette lif?

27. Gud sørger for alle, men seer vi icke ofte, at hans forsorg stræker sig vidt i hen-seende til mange, som hand skiænker overflødighed af sine gaver?

28. naar Gud skiænker os overflødighed af sine gaver, maa vi da misbruge disse gaver?

29. hvordan misbruger vi Guds gaver?

30. til hvad ende skiænker Gud os sine gaver?

31. siden Gud sørger for os og skaffer os det fornødne til vor ophold, har vi da nødig at arbeyde?

32. Gud har givet os Lemmer og Kræfter, og hvorfor har hand skiænket os samme?

33. vil Gud sørge for vor ophold, naar vi ikke selv vil være flittige?

34. at vi af Gud ere forpligtede til at arbeyde, hvad kand vi næfne det for?

35. hvad nytte tilveyebringges ved loflig og ordentligt Kald?

36. hvilken er dend første nytte?

25. ia, hand vil, at det skal gaa dem vel ligesom os.

26. ney, med Livet har deres Værstand og velstand ende.

27. jo det seer vi ofte.

28. ney.

29. ved overdaadighed.

30. for at vi ved dem skal befordre baade vort eget og andres sande gafn.

31. jo vist nok.

32. at vi skal bruge dem til nyttigt arbeyde.

33. ney, vi maa selv tillige være flittige og stræbsomme i vor loflige Kald.

34. for en velgierning af Gud.

35. en dobbelt nytte.

36. det er, at arbeydet bestyrker legemets Sundhed.

37. hvordan er den anden nytte?

37. det er dend, at Siælen opvækes ved ordentlig arbejde til at fæste sine Tanker paa det, som er nyttigt og godt.

38. hvad pønser Siælen paa i og hos dend lade?

38. hos dend lade tragter Siælen intet andet efter end efter syndig Fornøjelse.

Saa langt naaede jeg ommældte 26 April; jeg smigrer mig med, at den fremgangs maade skal finde Deres Høyærværdigheds kiærlige biefald.

M. P. Endorph.“

Man ser, at Provsten i sine Spørgsmaal meget nøje følger Balles Lærebog; og da man maa tro Forsikringen om, at Børnenes Svar er nøjagtigt gengivne, ser man, at disse Svar lige saa nøje følger Lærebogen; men dette behøver ikke at være Bevis paa, at Børnene har forstaaet det læste, saaledes som Provsten mener, men er derimod snarere et Bevis paa, at de har kunnet Lærebogen perfekt.

Forøvrigt fik Biskoppen snart Lejlighed til at gøre sig bekendt med disse Forhold og fælde Dom over Provst Endorphs og hans Medarbejderes Dygtighed i at katekisere; i Juli Maaned s. A. foretog han Visitats i St. Magleby, og om sine Indtryk herfra ved denne Lejlighed skriver han i sin Dagbog over Visitatserne:

»Den Danske Præst Hr. Provst Endorph prædikede over Sachar: 6: 13., gammeldags, uden Opbyggelse. Han catechiserer skikkelig og messer nogenledes».

»Den Tydske Præst Hr. Schmitto catechiserer godt, og er duelig, men stolt og trodsende.« »Degnen Lorentzen synger godt og catechiserer vel.«
